

NTAMO

KARISTON KLASSILLINEN KIRJASTO

Leo Tolstoi

KREUTZERSONAATTI

KREUTZERSONAATTI

LEO TOLSTOI

KREUTZERSONAATTI

KREITSEROVA SONATA

Suomentanut

Valto Kallama

Kuvittanut

Reino Vihinen

ARVI A. KARISTO OSAKEYHTIÖ

näköispainos ntamo 2013
© 2013 Valto Kallaman oikeudenomistajat
ISBN 978-952-215-424-8

tämä näköispainos julkaistaan Ahmet Ögütün teoksen
Fahrenheit 451: Uusintapainos rinnalla.
Fahrenheit 451: Uusintapainos toteutettiin Helsingissä
26.8.–1.9.2013

yhteistyössä

Checkpoint Helsinki / Chimney-projekti

www.checkpointhelsinki.fi

Valmistaja: *Fahrenheit 451: Uusintapainos* / kirjanvalmistus

ntamo
2013
www.ntamo.net

*Hämeenlinna 1959,
Arvi A. Karisto Oy:n kirjapaino*

*Mutta minä sanon teille: jokainen joka katsoo naista himoiten häntä, on jo sydämessään tehnyt huorin hänen kanssaan.
(Matt. 5:28).*

Opetuslapset sanoivat hänelle: »Jos miehen on näin laita vaimoonsa nähden, niin ei ole hyvä naida.» Mutta hän sanoi heille: »Ei tämä sana kaikkiin sovelu, vaan ainoastaan niihin, joille se on suotu».

I

Tämä tapahtui aikaisin keväällä. Olimme matkalla toista vuorokautta. Lyhytmatkaisia tuli vauunuun ja lähti vaunusta, mutta kolme henkilöä matkusti kuten minäkin junan lähtöasemalta asti: tupakoiva, ruma ja vanhahko nainen, jolla oli kärsivät kasvot ja jolla oli yllään puoliksi miesmäinen päällystakki ja hattu, naisen tuttava, puhelias nelikymmenvuotias mies, jolla oli siistit, uudet matkatavarat, ja heidän

lisäkseen lyhytkasvuinen herra, joka pysytteli muista erillään ja jonka liikkeet olivat äkilliset. Hän ei ollut vielä vanha, mutta hänen tukkansa oli ilmeisesti harmaantunut ennen aikojaan, ja hänellä oli tavattoman välkkyvät silmät, joiden katse siirtyi nopeasti esineestä toiseen. Hänen yllään oli vanha, kalliin räätälin valmistama päällystakki, jossa oli lammasnahkakaulus, ja päässään hänellä oli korkea lammasnahkalakki. Kun hän avasi päällystakkinsa, näkyi sen alta hihaton alustakki ja venäläinen koruompeleinen paita. Tämän herran erikoisuutena oli vielä, että hän joskus päästeli ääniä, jotka muistuttivat yskimistä tai alkanutta ja katkennutta naurua.

Koko matkan aikana tämä herra tarkoin vältti seurustelua ja tutustumista muiden matkustajien kanssa. Kun joku vieressä istuva yritti aloittaa keskustelun hänen kanssaan, hän vastasi lyhyesti ja terävästi, muutoin hän joko luki tai katseli ulos ikkunasta, tupakoi, taikka, otettuaan vanhasta pussistaan matkaväitä, joi teetä tai söi.

Minusta näytti, että tämä yksinäisyys vaivasi häntä, ja minä aioin muutaman kerran ruveta keskustelemaan hänen kanssaan, mutta joka kerran, kun katseemme kohtasivat, mikä tapahtui usein, koska istuimme viinottain toisiamme vastapäätä, hän käänsi päänsä pois päin ja otti kirjan käteensä tai alkoi katsella ikkunasta ulos.

Toisen päivän iltapuolella, kun juna pysähtyi suuralle asemalle, tämä hermostunut herra kävi noutamassa kuumaa vettä ja laittoi itselleen teetä. Siistien, uusien matkatavaroiden omistaja, asianajaja, kuten sain myöhemmin tietää, ja hänen naapurinsa, tupakoiva nainen, jolla oli yllään puoliksi miesmäinen päällystakki, menivät juomaan teetä asemalle.

Sillä aikaa kun herra naisen kanssa oli poissa, tuli vaunuun muutamia uusia matkustajia, ja heidän joukossaan pitkä, ryppyinen vanhus, nähtävästi kauppias, jonka leuka oli sileäksi ajeltu ja jolla oli yllään hillerinnahkainen turkki, päässään verkkalakki, jossa oli suunnattoman suuri lippa. Kauppias istuutui asianajajan mukana olevan rouvan paikkaa vastapäätä ja alkoi heti keskustella kauppa-apulaiselta näyttävän nuoren miehen kanssa, joka myös oli tullut vaunuun tältä asemalta.

Minä istuin viistoon heitä vastapäätä, ja koska juna vielä seisoi, voin kuulla katkelmia heidän keskustelustaan niinä hetkinä, jolloin kukaan ei kulkenut ohi.

Kauppias ilmoitti aluksi, että hän oli menossa maatilalleen, joka oli vain asemanvälin päässä täältä; sitten, kuten tavallista, alettiin puhua ensiksi hinnoista, kaupoista, puhuttiin kuten tavallista, miten Moskova käy nykyisin kauppaa, sitten puhuttiin Nižgorodin markkinoista. Kauppa-apulainen alkoi kertoa jonkun molemmille tutun, upporikkaan kauppiaan mark-

kinoilla tapahtuneista juomingeista, mutta vanha mies ei antanut hänen puhua loppuun, vaan alkoi kertoa muinoin Kunavinossa tapahtuneista juomingeista, joihin hän itse oli osallistunut. Vanhus ilmeisesti oli ylpeä osallistumisestaan niihin ja kertoi selvästi iloisaan, miten he yhdessä tuon mainitun tuttavan kanssa tekivät humalapäissään Kunavinossa sellaisen tempun, että se piti kertoa kuiskaamalla, ja tällöin kauppa-apulainen alkoi hohottaa niin, että koko vaunu kajahti, ja vanhus alkoi myös nauraa paljastaen kaksi kellastunutta hammasta.

Koska en odottanut kuulevani mitään mielenkiintoista, nousin mennäkseni kävelemään asemalaiturille ennen junan lähtöä. Ovessa tulivat minua vastaan asianajaja ja rouva, jotka kulkiessaan vilkkaasti puhuivat keskenään jostakin.

— Ette ehdi, sanoi seuraa rakastava asianajaja minulle, — heti tulee toinen soitto.

Enkä minä tosiaankaan ehtinyt kulkea vaunurivin päähän, kun kajahti kellonsoitto. Kun palasin, vilkas keskustelu jatkui rouvan ja asianajajan välillä. Vanha kauppias istui vaiti heitä vastapäätä, katseli ankarana eteensä ja joskus puri paheksuvasti hammasta.

— Sitten hän ilmoitti suoraan miehelleen, asianajaja puhui hymyillen minun kulkiessani ohi, — että hän ei voi eikä halua elää miehensä kanssa, sillä ...

Ja asianajaja alkoi kertoa edelleen jotakin, mitä en

voinut kuulla. Minun jälkeeni kulki vielä matkustajia, junailija meni ohi, sisään juoksi kantaja, ja kohtalaisen kauan oli meluisaa, niin ettei keskustelua voinut kuulla. Kun kaikki oli hiljentynyt ja minä taas kuulin asianajan äänen, keskustelu oli nähtävästi siirtynyt yksityisestä tapauksesta yleisiin ajatuksiin.

Asianajaja puhui, kuinka kysymys avioerosta kiinnitti nykyään yleistä mielipidettä Euroopassa ja kuinka meillä yhä useammin ilmaantui samanlaisia tapauksia. Asianajaja huomasi, että vain hänen äänensä kuului, lopetti puheensa ja kääntyi vanhuksen puoleen.

— Entiseen aikaan sellaista ei ollut, eikö totta? hän sanoi miellyttävästi hymyillen.

Vanhus aikoi vastata jotakin, mutta silloin juna lähti liikkeelle, ja ottaen lakin päästään, vanhus alkoi tehdä ristinmerkkejä ja kuiskata rukousta. Asianajaja käänsi katseensa pois ja odotti kohteliaasti. Vanhus lopetti rukouksensa ja kolmesti itsensä ristimisen, pani lakin suoraan ja syvälle päähänsä, korjasi asentoaan ja alkoi puhua.

— Oli, herraseni, ennenkin, mutta vähemmän, hän sanoi. — Nykyisinä aikoina ei muutoin voikaan olla. On tultu liian sivistyneiksi.

Juna liikkui yhä nopeammin, kolahteli kiskojen liitoskohdissa, ja minun oli vaikeata kuulla, mutta oli mielenkiintoista, ja minä istuuduin lähemmäksi. Ilmeisesti naapurini, välkkyväsilmäisen, hermostuneen

herran mielenkiinto oli myös herännyt ja hän kuunteli siirtymättä paikaltaan.

— Mitäs pahaa sivistyksessä on? rouva sanoi tuskin huomattavasti hymyillen. — Onko tosiaankin parempi mennä naimisiin kuten ennen muinoin, jolloin sulhanen ja morsian eivät edes nähneet toisiaan? hän jatkoi monien naisten tavoin vastaamatta keskustelukumppaninsa sanoihin, vaan niihin, joita hän arveli tämän sanovan. — Ei tiedetty, rakastaako, voiko rakastaa, menivät vain naimisiin kenen kanssa sattui ja kärsivät koko elämänsä ajan; onko teidän mielestänne niin parempi? rouva puhui ja tarkoitti puheensa minulle ja asianajajalle, mutta kaikkein vähimmin vanhukselle, jonka kanssa hän puhui.

— Kovin sivistyneiksi on tultu, kauppias toisti katsellen halveksivasti rouvaa ja jättäen tämän kysymyksen vastausta vaille.

— Olisi mukava tietää, kuinka te selitätte sivistyksen ja aviollisen erimielisyyden välisen yhteyden, asianajaja sanoi tuskin huomattavasti hymyillen.

Kauppias aikoi sanoa jotakin, mutta rouva keskeytti hänet.

— Ei, se aika on jo mennyt, rouva sanoi. Mutta asianajaja keskeytti:

— Ei, antakaa hänen lausua ajatuksensa.

— Tyhmyydet johtuvat sivistyksestä, vanhus sanoi päättävästi.

Leo Tolstoin myöhäistuotantoon kuuluva *Kreutzer-sonaatti* on sensuroinnin klassikko: yhä syvemmälle yksityiseen moralismiinsa vaipuva mestari esitti ankaran pidättyvyyden ja säädyllisyyden vaatimustensa perusteet niin viiltävällä johdonmukaisuudella, että ko. arvojen puolustajat säikähtivät – ensin Venäjällä, sitten Yhdysvalloissa. Theodore Roosevelt kutsui tekijää ”moraaliseksi perversiksi”. Ehkä hän olikin sitä – mutta onko se se syy kieltää hänen teoksensa?

Tämä näköispainos julkaistaan Helsingin juhlatiimoilla 2013 toteutetun Ahmet Ögütin teoksen *Fahrenheit 451: Uusintapainos* rinnalla. Teos nosti esiin eri aikoina absurdeista ja yllättävistä syistä sensuroituiksi tai vainotuiksi joutuneita kirjoja.

Yhteistyössä Checkpoint Helsinki
www.checkpointhelsinki.fi